

Advies betreffende het Droogdokkenpark te Antwerpen

Nummer: **INBO.A.2012.112**

Datum advisering: **28 augustus 2012**

Auteur(s): **Gunther Van Ryckegem**

Contact: **Lon Lommaert (lon.lommaert@inbo.be)**

Kenmerk aanvraag: **brief op datum van 3 augustus 2012**

Geadresseerden: **Autonoom Gemeentebedrijf Stadsplanning Antwerpen**

T.a.v. Sofie Bullynck
Grote Markt 1
2000 Antwerpen

Sofie.bullynck@stadsplanning.antwerpen.be

Cc: **Waterwegen en Zeekanaal NV**
Afdeling Zeeschelde
Reinhilde.VanHooydonck@WenZ.be
Roeland.Notele@WenZ.be
Piet.Thys@WenZ.be

AANLEIDING

- De Droogdokkensite te Antwerpen wordt opnieuw aangelegd. Hiervoor is een voorontwerp opgesteld (voorlopig ontwerp 120516, Van Belle & Medina & Vocht). Het voorontwerp impliceert het verlies van estuariene natuur door de aanleg van het Belvédère. Het voorziet een compensatie van dit verlies en wenst een optimale kwaliteit van estuariene natuur na te streven in de nabijheid en geïntegreerd in het park.

VRAAGSTELLING

- In hoeverre houdt het ontwerp rekening met de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van estuariene natuur.

TOELICHTING

Het voorliggende ontwerp van de Droogdokkensite integreert reeds maatregelen die verloren habitatoppervlak compenseren en de kwaliteit van de nieuwe natuur trachten te optimaliseren. In de aanloop naar het voorliggende ontwerp werd door Waterwegen en Zeekanaal NV aan het INBO gevraagd om een ecologisch inrichtingsadvies te geven (Van Ryckegem & Van den Bergh, 2012). Deze studie werd bezorgd aan de planvormers. De planvormers hielden terdege rekening met het geformuleerde ecologische inrichtingsadvies. Zo is duidelijk rekening gehouden met een gunstige Ausgangssituatie zowel inzake ligging van de nieuwe natuur als inzake topografisch ontwerp. Enkele aspecten die nog kunnen verbeterd worden in het definitief ontwerp worden hieronder besproken.

1. Opmerkingen op het voorlopig ontwerp

- Slikken en Schorren

In het ontwerpconcept is meerdere malen sprake van 'slikken en schorren'. Deze worden gedefinieerd in het ontwerpverslag als de zone 4 – 7 m TAW. Volgens het inrichtingsadvies (Van Ryckegem en Van den Bergh, 2012) komt deze zone overeen met het schor. (Zie ook figuur 23 op p.35 in dit advies.) Op bladzijde 17 van dit advies worden deze gedefinieerd als:
"Slikken zijn de onbegroeide delen boven de laagwaterlijn en overstromen tweemaal daags. ... Schorren zijn de hoger gelegen, met hogere planten begroeide zones". Het geheel van de rivier met oevers onder getijde-invloed noemt men 'estuariene natuur'.

- Oppervlakte slikken en schor

Op pg. 17 in Van Ryckegem & Van den Bergh worden de actuele oppervlaktes gegeven van de estuariene natuur in het Droogdokkenpark. Deze verschillen van de in het voorontwerp opgegeven oppervlakten. Bij het evalueren van de estuariene natuuroppervlakte is het van belang om niet alleen de schoroppervlakte te beschouwen. Het slik is een waardevol habitatonderdeel en maakt integraal deel uit van het habitatype 1130 (Natura 2000 habitat) (Paelinckx et al., 2009). Er wordt geadviseerd om de oppervlaktebalans te beschouwen over het geheel van de estuariene natuur. Nu lijkt de winst relatief hoog maar er wordt niet gesproken over het verlies aan slikoppervlak door bouw van Belvédère. Hoewel de balans ongeveer gelijk moet zijn (obv plan) toont het voorontwerp deze cijfers niet. Deze oppervlakteinformatie is in het voorontwerp niet transparant weergegeven.

- Beheer van slikken en schorren

- Er is sprake van aanplant in de schorzone. Deze aanplant is ongewenst en niet nodig. De vegetatie zal zich spontaan ontwikkelen.
- Er is ook geen specifiek beheer nodig in de ontwikkelingsfase. Een gunstige uitgangssituatie (zoals voorgesteld in het voorontwerp) zal resulteren in een

geleidelijke ontwikkeling van de slikken en schorren (zie ook p. 35 Van Ryckegem & Van den Bergh, 2012).

- Het wandelpad

In het ontwerpconcept is sprake van een *laaggelegen, recreatief wandelpad op 5m TAW*. Eenzelfde ontwerp is te lezen onder de paragraaf topografie>verbetering kwaliteit slikken en schorren. Op de planafdruk is het recreatief pad getekend op een hoogte van 6m TAW.

Er is dus een tegenspraak in deze gegevens. Los van deze inconsistentie lijkt het raadzaam om een recreatief wandelpad aan te leggen boven het gemiddelde hoogwater. Op 5m TAW zal het wandelpad immers dagelijks onder water komen. Het gemiddelde hoogwater op de Schelde nabij het Droogdokkenpark is immers circa 5.4 m TAW (data tijmetingen Waterbouwkundig Laboratorium). Deze dagelijkse overstroming is mogelijk niet alleen onveilig maar er zal bovendien ook veel onderhoud nodig zijn (slibafzetting) om het pad voor de recreatieve parkbezoeker toegankelijk te houden.

Er werden geen specificaties gevonden van de wandelpadconstructie. Het is echter wel van belang dat dit geen verhard pad is. Alle verharding zal de natuurlijke gradiënt en de ontwikkeling van het nieuwe schor verstoren. De impact van het pad is relatief groot omdat het pad de volledige schorzone in de lengte doorsnijdt. Het lijkt aangewezen om het recreatieve wandelpad aan de rand van de schorzone te voorzien op een hoogte van 7m TAW (op de grens van springtijhoogte; op de overgang tussen het voorziene schor in overgang naar het cyclisch maaibeheer (graszone – laagfrequent maaibeheer). De geïnteresseerde natuurliefhebber kan de slikken en schorren dan bezoeken onder begeleiding. Hiervoor zijn geen wandelpaden noodzakelijk.

- Zaadmengsels

Er wordt een kostenplaats gereserveerd voor het inzaaien met zaadmengsels van de hooilanden in overgang van het schor naar de top van de waterkering (zone tussen 7.5m TAW en 9.25m TAW). Hier wordt een spontane vegetatieontwikkeling geadviseerd (zie ook p. 35 Van Ryckegem & Van den Bergh, 2012).

- Boombepantingsstrategie (met betrekking tot plantgoed in park)

In het ontwerpplan is sprake van het aanplant van inheemse boomsoorten. Verschillende opgesomde soorten zijn echter niet inheems (bv. *Acer rubrum*, *Acer saccharinum*, *Alnus cordata*, *Quercus pubescens*, *Betula albosinensis*, *Populus tremula* var. *erecta*, *Aesculus carnea*). Voor een recent overzicht van inheemse soorten verwijzen we naar Bastiaens *et al.* (2006).

CONCLUSIE

Het voorontwerp voor de heraanleg van de Droogdokkensite houdt rekening met het ecologisch inrichtingsadvies eerder geformuleerd door het INBO. Er worden nog een aantal suggesties gedaan om het voorontwerp te verbeteren. Allereerst is er verwarring in het voorontwerp over het begrip 'slikken en schorren'. Mede door deze verwarring is er een onduidelijke oppervlaktebalans voor estuariene natuur gepresenteerd in het voorontwerp. Het is belangrijk om in de oppervlaktebalans het geheel van de estuariene natuurbalans te bekijken. Er wordt in bovenstaande advies ook gewezen op de spontane ontwikkeling van de estuariene natuur. Aanplanten of enige vorm van 'tuinieren' is ongewenst. Er wordt ook een inrichtingsadvies gegeven met betrekking tot het recreatieve wandelpad en er wordt verwezen naar literatuur met betrekking tot inheemse boomsoorten in Vlaanderen.

REFERENTIES

Bastiaens, J., Brinkkemper, O., Deforce, K., Maes, B., Rövekamp, C. Van den Breemt, P. & Zwaenepoel, A. (2006). Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen. Herkenning, verspreiding, geschiedenis en gebruik. Uitgeverij Boom.

Paelinckx, D., Sannen, K., Goethals, V., Louette, G., Rutten, J. & Hoffmann, M. (2009). Gewestelijke doelstellingen voor de habitats en soorten van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn voor Vlaanderen. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.M.2009.6, Brussel, 669 pp.

Van Ryckegem, G. & Van den Bergh, E.(2012). Ecologisch inrichtingsadvies Droogdokkenpark. Ondersteunende studie t.b.v. inrichting Droogdokken (Antwerpse Scheldekaaien). Rapport van het Instituut voor Natuur-en Bosonderzoek (INBO.R.2012.4). 43pp. <http://www.inbo.be/files/bibliotheek/72/233572.pdf>